

**Przemówienie Prezesa Polskiej Rady Ekumenicznej abp. Jeremiasza
podczas Ekumenicznego Spotkania Noworocznego
Warszawa, 16 stycznia 2014 r.**

Eminencje, Ekscelencje
Czcigodni Księża, Siostry i Bracia!

Spotykamy się w okresie Świąt Narodzenia Chrystusa i Teofanii. Dla chrześcijan jest to czas szczególny. Apostoł Paweł pisze, że Chrystus narodził się, gdy „przyszła pełnia czasu” (Ga 4,4). Jego Narodzenie jest punktem zwrotnym w historii ludzkości i Wszechświata. Grzech Adama i Ewy pozbawił ich raju i stał się początkiem postępującego upadku, utraty wiedzy, zdolności poznawczych i zepsucia moralnego. Otworzył drogę do śmierci. „Grzech wszedł na świat, a przez grzech śmierć” (Rz 5,12).

Narodzenie Chrystusa zmieniło kierunek drogi człowieka i Wszechświata. Człowiek stał się „sługą sprawiedliwości” (Rz 6,18), a tego właśnie, świętości człowieka, oczekuje całe stworzenie (Rz 8,19). Ta droga prowadzi do życia i to do życia wiecznego.

Święto Chrztu Chrystusa, nazywane w prawosławnych księgach liturgicznych Dniem Teofanii, Objawienia Boga, w historii, w sposób szczególnie mocny przypomina, że Bóg nie jest gdzieś daleko od nas i naszego świata, ale wśród nas. On jest Panem historii i dlatego każda filozofia i ideologia, każda koncepcja społeczna i polityczna nie licząca się z tym faktem zawsze prowadzi do zniewolenia, nieszczęść, śmierci ludzi i zniszczenia świata.

Doświadczenie I wojny światowej uświadomiło chrześcijanom ich odpowiedzialność nie tylko za własne narody i lokalne Kościoły. Pomijaliśmy jakoś znaczenie myśli wielokrotnie wypowiedzianej w księgach Nowego Testamentu, że to nie sobie mamy „dogadzać” lecz bliźniemu. O dobro innego człowieka powinniśmy dbać (por. np. Rz 15,1–2).

Narodzenie Chrystusa o tej prawdzie przypomina nam każdego roku. To dlatego, tuż po Świątach, każdego roku chrześcijanie na całym świecie koncentrują się na sprawie jedności Kościoła. Już wkrótce będziemy przeżywać kolejny Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan. Temat ekumenicznych modlitw opracowała grupa wybrana przez Papieską Radę ds. Popierania Jedności Chrześcijan i Światową Radę Kościołów. Materiały na Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan w 2014 r. przygotowali chrześcijanie z Kanady. Polskie materiały opracowała wspólna redakcja przedstawicieli PRE i Kościoła Rzymskokatolickiego (pod przewodnictwem bp. Edwarda Puśleckiego (Kościół Ewangelicko-Methodystyczny) i bp. Krzysztofa Nitkiewicza (Kościół Rzymskokatolicki). Temat Tygodnia został sformułowany w formie pytania: „Czyż Chrystus jest podzielony?”. Jest to pytanie postawione przez apostoła Pawła w I Liście do Koryntian (1 Kor 1,13).

Komisja ds. Dialogu między Polską Radą Ekumeniczną a Konferencją Episkopatu Polski pragnie, aby piątek, 24 stycznia 2014 r., był dniem solidarności z chrześcijanami w Syrii. W całym Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, a szczególnie w tym dniu, chcemy wesprzeć modlitwą, postem i ofiarą chrześcijan, którzy cierpią tam z powodu swej przynależności religijnej. Ofiary zebrane podczas TMoJCh będą przekazane na rzecz prześladowanych chrześcijan w Syrii.

Trwająca od marca 2011 r. wojna domowa w Syrii była i jest jednym z najbardziej dramatycznych wydarzeń w minionych miesiącach. Jak podają oficjalne statystyki, pochłonęła już ona ok. 130 tys. ofiar śmiertelnych. Blisko dwa miliony Syryjczyków stało się uchodźcami. Wśród wielu ofiar tego krwawego konfliktu jest także dwóch biskupów z Aleppo: prawosławny Paul Yazigi i syryjsko-prawosławny Gregorios Yohanna Ibrahim. Urowadzono ich w ubiegłym roku. Los ich dotychczas jest nieznan. Niszczone są całe miasteczka chrześcijańskie i wsie. Nie istnieją już kościoły zbudowane w III–IV w. Są zabijani chrześcijanie, którzy w nabożeństwach i nawet w rozmowach między sobą używają języka aramejskiego. Zabijani są też duchowni muzułmańscy, którzy otwarcie nawołują do pokoju i współpracy z chrześcijanami. Król Jordanii zwołał w październiku ubiegłego roku konferencję, w której uczestniczyli przedstawiciele Kościołów chrześcijańskich i wybitni duchowni muzułmańscy. Zaskakująca jest jednomyślność uczestników tej konferencji w ocenie wydarzeń w Syrii.

Wśród wydarzeń w Europie w ostatnim czasie ze szczególną uwagą śledziliśmy protesty społeczne na Ukrainie związane z decyzją w sprawie podpisania umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Sytuacja społeczna i polityczna na Ukrainie jest dla nas ważna nie tylko ze względu na bliskie sąsiedztwo naszych narodów, ale także ze względu na liczne bliskie relacje jakie pomiędzy nami istnieją.

Jednym z priorytetów PRE w ubiegłym roku była sprawa pojednania między narodami w Europie Środkowej i Wschodniej. W październiku ubiegłego roku w Centrum Kultury Prawosławnej w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja ekumeniczna na temat: „Pojednanie w Europie środkowo-wschodniej. Nowe wyzwania”. Jej tematyka dotyczyła przede wszystkim pojednania polsko-ukraińskiego. Impulsem do podjęcia takiej tematyki było podpisanie dwóch dokumentów przez przedstawicieli Kościołów: „Wspólnego przesłania do narodów Polski i Rosji” oraz dokumentu „Pojednanie polsko-ukraińskie. Deklaracja w przededniu 70. rocznicy zbrodni na Wołyniu”. Celem spotkania było wypracowanie pomysłów działań służących pojednaniu, ale też zapoznanie się z już istniejącymi inicjatywami w tym zakresie.

Konferencja odbyła się w ramach międzynarodowego projektu „Pojednanie w Europie – zadanie Kościołów na Ukrainie, Białorusi, w Polsce i w Niemczech”, który PRE realizuje wspólnie z Kościołami Niemiec, Polski i Ukrainy od 1996 r. Warto podkreślić, że projekt „Pojednanie” powstał, aby zapobiec barierom, które mogą powstać między państwami Unii Europejskiej a tymi, które znajdują się poza nią. Był to kolejny krok na drodze przewyżnienia wielowiekowych uprzedzeń i napięć między Kościołami i narodami.

Nowe pole wspólnej działalności ekumenicznej otworzył akt podpisania przez patriarchę Moskwy i całej Rusi Cyryla i przewodniczącego Katolickiego Episkopatu Polskiego arcybiskupa przemyskiego Józefa Michalika „Wspólnego przesłania do narodów Polski i Rosji” w sierpniu 2012 r.

Ważnym wydarzeniem w listopadzie ubiegłego roku, w którym uczestniczyli przedstawiciele Kościoła Rzymskokatolickiego, Prawosławnego i PRE, była konferencja nt. „Przyszłość chrześcijaństwa w Europie. Rola Kościołów i narodów Polski i Rosji”. Program konferencji odzwierciedlał główne wątki „Wspólnego Przesłania do Narodów Polski i Rosji”. Dyskutowano na temat teologicznych podstaw pojednania, znaczenia dialogu, możliwości obiektywnych

badań historii obu narodów i wspólnego świadectwa o nauczaniu Ewangelii we współczesnej Europie.

Innym ważnym tematem w pracy PRE była ochrona stworzenia. Dlatego też przedstawiciele PRE wraz z reprezentantami różnych Kościołów, religii i międzynarodowych organizacji ekumenicznych uczestniczyli w Konferencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (COP19), która odbyła się w listopadzie 2013 r. W PRE działał Sekretariat Ekumeniczny koordynujący wydarzenia podczas COP19, odbyły się nabożeństwa ekumeniczne, spotkania i konferencje poświęcone odpowiedzialności człowieka za stworzenie. Ważnym wydarzeniem była msza św. połączona z modlitwą ekumeniczną, która odbyła się w rzymskokatolickiej katedrze św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście w Warszawie z udziałem kard. Kazimierza Nycza, zwierzchników i przedstawicieli Kościołów członkowskich PRE, przedstawicieli Światowej Rady Kościołów, Konferencji Kościołów Europejskich oraz reprezentantów różnych Kościołów z wielu krajów świata.

Warto wspomnieć, że zwierzchnicy wszystkich Kościołów zrzeszonych w PRE oraz przewodniczący Konferencji Episkopatu Kościoła Rzymskokatolickiego w Polsce w styczniu 2013 r. podpisali „Apel Kościołów w Polsce o ochronę stworzenia”. Zwierzchnicy Kościołów zwracają w tym dokumencie uwagę na szereg problemów ekologicznych: nadmiar śmieci, trującą żywność, niszczenie przyrody, komercjalizację zasobów wody i przestrzeni publicznej.

Współpraca z Kościołami i instytucjami ekumenicznymi za granicą jest integralną częścią PRE. Z ważnych międzynarodowych wydarzeń ekumenicznych w minionym roku, w których aktywnie uczestniczyli przedstawiciele PRE, należy wspomnieć Zgromadzenie Ogólne Konferencji Kościołów Europejskich, które odbyło się w Budapeszcie na Węgrzech na przełomie czerwca i lipca 2013 r., a także Zgromadzenie Ogólne Światowej Rady Kościołów, które odbyło się w listopadzie ubiegłego roku w południowokoreańskim Pusan. Obie te organizacje stanowią od wielu lat najpełniejszą reprezentację europejskiego i światowego ruchu ekumenicznego.

Wśród nowych projektów rozpoczętych w roku ubiegłym należy wspomnieć projekt Komisji do Spraw Dialogu Teologicznego na temat eklezjologii. Polska Rada Ekumeniczna postanowiła zintensyfikować dialog w zakresie eklezjologii. Odbyła się już konferencja na ten temat z udziałem teologów reprezentujących różne tradycje chrześcijańskie. Obecnie trwają przygotowania do kolejnej konferencji, która odbędzie się w maju br. z udziałem teologów Kościołów z Polski, Niemiec i Rosji.

W pracy Komisji Dialogu Polskiej Rady Ekumenicznej i Kościoła Rzymskokatolickiego uwaga koncentrowała się na sprawie zaangażowania Kościołów w Polsce w ochronę stworzenia i świętowania Dnia Pańskiego. Jak już wspomniano podpisaliśmy wspólny apel o ochronę stworzenia. Mamy nadzieję, że tak samo pomyślnie będzie zakończona praca w sprawie świętowania Dnia Pańskiego, a także instrukcji pastoralnej na temat małżeństw o różnej przynależności wyznaniowej.

Ważnym obszarem działań PRE jest współpraca z mediami. W ubiegłym roku w siedzibie Polskiego Radia w Warszawie odbyło się seminarium warsztatowe „Audycje Kościołów członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej w Polskim Radiu S.A. – cele współpracy, zasady i praktyka”. Mamy nadzieję, że także współpraca z Telewizją Polską będzie nadal układała się pomyślnie.

Wśród spraw, które są istotne dla Kościołów w Polsce, szczególnie ważna jest przyszłość Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Należy podkreślić wyjątkowość Akademii i jej specyfikę. Ma ona nie tylko fundamentalne znaczenie dla życia i działalności Kościołów mniejszościowych w Polsce, ale oddziałuje dużo szerzej. Kształci kadry, które wywierają ogromny wpływ na kształtowanie oblicza Polski jako kraju wielonarodowego i o wielu kulturach. ChAT jest wyjątkowym miejscem kształtowania kompetencji niezbędnych do współpracy i budowania społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego jesteśmy wdzięczni Panu Prezydentowi, Sejmowi i Senatowi, Rządowi oraz Władzom miasta Warszawy za zrozumienie sytuacji i potrzeb Akademii, co wyraziło się w przekazaniu placu pod budowę siedziby Akademii i przydzieleniu środków finansowych na pozyskanie działki oraz wykonanie projektu architektonicznego. Mamy nadzieję, że życzliwość ta będzie trwała aż do ukończenia budowy siedziby i jej wyposażenia.

W październiku ubiegłego roku Ekumeniczny Uniwersytet Trzeciego Wieku zainaugurował drugi rok swojej działalności. PRE objęła patronatem EUTW, zaś Chrześcijańska Akademia Teologiczna sprawuje nadzór naukowy nad tym przedsięwzięciem.

Spośród tematów, które podejmowane są w przestrzeni publicznej, wiele miejsca poświęcono sprawie Funduszu Kościelnego. Kościoły członkowskie PRE nadal podtrzymują stanowisko, że sprawy Funduszu Kościelnego nie da się sprawiedliwie rozwiązać bez uwzględnienia faktu przejęcia przez państwo majątków kościelnych.

Chciałbym wyrazić nadzieję, że będzie kontynuowana dobra współpraca w ramach Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Polskiej Rady Ekumenicznej.

Wśród tematów dotyczących obecności religii w przestrzeni publicznej warto przypomnieć, że Polska Rada Ekumeniczna i Ministerstwo Edukacji Narodowej podpisały porozumienie w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii Kościołów zrzeszonych w PRE. Porozumienie, które weszło w życie z dniem podpisania, stawia nauczycielom religii takie same wymagania, jakie dotyczą nauczycieli innych przedmiotów na poszczególnych etapach edukacji.

Czcigodni zebrani,

Przed nami kolejny rok pracy, trosk i radości. Będzie kontynuowana praca w ramach starych projektów i trzeba niewątpliwie starać się sprostać nowym wyzwaniom. Projekt „Pojednanie”, konferencje na temat eklezjologii, służba diakonijna, wychowanie dzieci i młodzieży, rzetelność pracy mass mediów i wiele innych spraw będzie nadal przedmiotem uwagi PRE.

Słowem: potrzebna jest praca i nadzieja. W Nowy Rok wkraczamy z nadzieją w Chrystusie. O tej właśnie nadziei, o której Kościoły nieustannie przypominają, chcą mówić także organizatorzy „Festiwalu Nadziei”, który odbędzie się w Warszawie w czerwcu br. z udziałem znanego ewangelisty Franklina Grahama. Także poszczególne Kościoły PRE będą uczestniczyły w tym wydarzeniu.

Z przekonaniem o potrzebie i możliwości twórczej pracy na rzecz jedności wszystkich ludzi bez względu na ich światopogląd i religię, na rzecz sprawiedliwych i pokojowych stosunków między narodami proponuję wnieść toast za zdrowie i pomyślność tu obecnych, za pomyślność naszej ojczyzny i za jej bliższych i dalszych sąsiadów.